

SPRÁVNA IDENTIFIKÁCIA NAPADNUTÝCH STROMOV – AKTÍVNYCH CHROBAČIAROV

Juraj Galko a kolektív LOS

Ďatle vytesávajú často tohto červotoča z borky smreka. Takýto strom sa javí ako aktívny chrobačiar a bol mylne označený do náhodnej ťažby.

Na Stredisku lesníckej ochrannárskej služby v Banskej Štiavnici (ďalej LOS) sme už viackrát riešili otázku nesprávneho výrubu tzv. aktívnych chrobačiarov (sú to stromy, v ktorých sa ešte nachádza škodca). Lesní hospodári determinovali výletové otvory, mysliac si, že ide o výletové otvory podkôrneho hmyzu, následne boli stromy vyznačené a vyrúbané. V týchto prípadoch išlo hlavne o drevinu smrek.

Niektorí neskôr aj sami zistili, že to bolo nesprávne rozhodnutie a kontaktovali LOS. My sme na mieste okamžite zistili, že ide o druhy hmyzu, ktoré žijú v borke a sú pre zdravotný stav stromu úplne neškodné. Ich výletové otvory však veľmi pripomínajú svojím tvarom a veľkosťou výletové otvory niektorých závažných podkôrných škodcov.

Určite ste sa s niečím podobným stretli aj vy, preto v tomto krátkom príspevku prinášame vysvetlenie tejto „záhady“ aby nedochádzalo v budúcnosti k podobným zámenám.

■ Smrek

Na smreku spôsobuje toto „poškodenie“ druh červotoča *Microbregma emarginatum*, ktorého môžeme nazývať červotoč borkový. Jeho veľkosť je do 4,6 mm a má valcovitý tvar šedohnedého až čierneho tela. Jeho výskyt je u nás a v strednej Európe bežný. Dokonca sa vyskytuje aj v Severnej Amerike.

Jeho larvy žijú v borke smreka, kde vyhľadávajú krátke, nepravidelne orientované chodby.

Drvina je tmavohnedá a môžeme ju spozorovať hneď po odlúpnutí prvých vrstiev borky. Postupným rastom borky sa staré požerky (postupne zarastajú) stávajú ťažko rozpoznateľné. Tento druh sa vyskytuje najmä na starších smrekoch, oslnených okrajoch a najmä v spodnej časti kmeňa. Výletové otvory sú kruhové a ich priemer a hustota veľmi pripomínajú výletové otvory lykožrúta smrekového (*Ips typographus*) preto tu dochádza k častým zámenám. Okrem fotografií uvedených v tomto príspevku spracovala LOS taktiež krátke informatívne video o tomto druhu, ktoré je zverejnené na našom YouTube kanáli „LOS Banská Štiavnica“ (<https://youtu.be/xxix-3KBSQh0>).

Často sú tieto stromy otesávané ťatľami, ktoré vyhľadávajú imága alebo larvy tohto červotoča v borke. Z diaľky sa nám takýto strom javí ako chrobačiar lykožrúta smrekového, preto sa v každom prípade musí lesný hospodár presvedčiť čo sa nachádza pod kôrou. V prípade výskytu iba tohto červotoča, takéto stromy neťažíme. Nejde sa o hospodárskeho škodcu!

Kto sa s niečím podobným už stretol, LOS odporúča poučiť všetkých kolegov (a aj lesných robotníkov – pilčíkov) o čo ide, v prípade podozrenia odlúpiť nožom alebo sekerou kôru-borku a diagnostikovať tvar požerku. Pokiaľ poškodenie nie je až v lyku, nejde sa o podkôrny druh škodcov na smreku. V prípade akýchkoľvek pochybností kontaktujte LOS.

Aktivita červotoča *Microbregma emarginatum* v borke smreka môže pripomínať smrek napadnutý podkôrnými škodcami

Požerky lesnícky nevýznamného druhu v borke duba sú vyplnené tmavohnedou drvinou

■ Dub

S podobným „poškodením“ sa môžeme stretnúť aj na dube (najmä na duboch zo skupiny duba zimného s jemnejšou a odlupivou borkou). Na povrchu borky sú viditeľné výletové otvory priemeru 1 až 2 mm, väčšinou kruhovitého tvaru, ktoré môžu pripomínať výletové otvory podkôrnika dubového (*Scolytus intricatus*) alebo menej známeho lykožrúta dubového (*Taprobruchus villifrons*). Videopopis poškodení a tvaru požerokov, ktoré spôsobujú tieto druhy nájdete taktiež na našom YouTube kanáli, ktorý sa neustále dopĺňa o ďalšie druhy.

Po odstránení vrchných vrstiev borky vidíme pod ňou chodbičky, chaotické bez usporiadania, vyplnené tmavohnedou drvinou. V tomto prípade ani na základe diskusie s inými entomologickými expertami v danej oblasti, sa nám zatiaľ nepodarilo determinovať druh, ktorý vytvára tento požerok. Ide pravdepodobne tiež o druh červotoča, neškodného pre lesné hospodárstvo.

Taktiež sa aj v tomto prípade vždy musíme pomocou noža alebo sekery presvedčiť o čo ide a ďalej odporúčame to isté ako pri predošlom druhu – t.j. zisti čo to je, odfoť, informuj kolegu a v prípade,

že to nezasahuje až na lyko, nie je to z lesníckeho hľadiska škodca!

Aj na iných drevinách nájdeme podobné druhy. Vždy platí sedliacky rozum. Treba sa presvedčiť, čo sa nachádza pod kôrou. Keď nie som si istý, odporúčame čo najlepšie nafotiť okamžitý stav a kontaktovať LOS. Na základe fotografií vieme následne determinovať množstvo lesnícky nevýznamných druhov hmyzu a fyzické šetrenie LOS na mieste tak často nie je potrebné.

Daždivé počasie na jeseň a chladná jar výrazne prospeli zdravotnému stavu lesných porastov, naopak potlačili a oneskorili

rojenie všetkých hlavných druhov podkôrneho hmyzu o pár týždňov. Cieľom a hlavne správnym vyhladávaním aktívnych chrobačiarov a ich urýchleným spracovaním môžeme vlastnými silami výrazne ovplyvniť silu a ďalší priebeh rojenia, najmä lykožrúta smrekového, v tomto roku.

Podakovanie

Vznik príspevku bol podporený projektom „Výskum a vývoj na podporu konkurencieschopnosti slovenského lesníctva – SLOV-LES“, projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301).